

**Центральноукраїнський національний технічний університет**  
**Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Проректор з науково-  
педагогічної роботи  
Андрій КИРИЧЕНКО

“ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 20 року

**ПРОЄКТ**  
**РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Філософія**

**для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти**

Спеціальність 201 Агрономія;  
Освітня програма Агрономія  
Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

***Факультет*** – Агротехнічний

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Стежко Зоя Василівна – канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи

Протокол № \_\_ від “\_” серпня\_20 року

Завідувач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи

\_\_\_\_\_ (Орлик В.М.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Декан агротехнічного факультету

\_\_\_\_\_ (Сало В. М.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

### 1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань <u>20</u> <u>Аграрні науки та</u> <u>продовольство</u>	Обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
	Спеціальність: <u>201 Агрономія</u>	
Загальна кількість годин - 90	Освітня програма: Агрономія	Рік підготовки
		2-й
		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		16год.
		Самостійна робота
		58 год.
Вид контролю:	залік	

#### Примітка:

-мова викладання – українська;

-відсоток аудиторних годин – 35,6.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Навчальна дисципліна «Філософія»** належить до складу нормативних дисциплін бакалаврської підготовки і містить у собі короткий виклад історії філософії, основи онтології, феноменології, гносеології, методології, філософської антропології, аксіології та соціальної філософії. Предметом даної дисципліни є також філософсько-методологічні підходи до пізнання різнорідних процесів та явищ, їх співвідношення з методологіями загальнонаукового і спеціально-наукового рівня.

**Мета вивчення дисципліни** - формування у здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр»: 1) уявлення про проблематику та мову філософії, її поняття, категорії та методи, про історію філософських учень; 2) філософської культури – стратегічного мислення, глибинного пізнання навколишнього світу, людини та суспільства; 3) навичок застосування філософської методології в конкретнонауковому освоєнні дійсності.

**Завданням** вивчення дисципліни є сформувати загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

У моделі загальних компетентностей навчальної дисципліни «Філософія» закладено набуття соціальних «гнучких» навичок (soft-skills): емоційного інтелекту, ненасильницького спілкування, управління знаннями, людьми і собою, екологічного мислення.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти сформульований у таких **програмних результатах навчання**:

- ПРН1. Аналізувати основні етапи і закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції;
- ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти;
- ПРН3. Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формування національної гідності й патріотизму, соціальності особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки і права.

### 3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Історія України	
Фізика	Інтелектуальна власність
Математика	

### 4. Програма навчальної дисципліни

#### Змістовий модуль 1. Етапи становлення та розвитку філософії

##### Тема 1. Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення.

Предмет філософії. Специфіка філософського знання. Походження та значення терміну "філософія". Місце філософії в самопізнанні людини та осмисленні світобудови.

Світогляд та філософія. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Світогляд як форма самовизначення людини. Структура світогляду. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.

Основне коло філософських проблем: пошуки «єдиного в розмаїтті»; пошук відповідей на «вічні» питання; синтез даних конкретних наук в єдину, універсальну картину світу; виокремлення універсальних, базових принципів розвитку світобудови.

Філософія як вчення про біполярність світу (буття і свідомість, світ і людина, матерія і дух). Матеріалізм, ідеалізм, дуалізм. Філософія та наука. Роль філософії в житті людини та суспільства.

##### Тема 2. Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час.

###### *1. Філософія Стародавності.*

Особливості розвитку давньоіндійської філософської традиції. Характерні риси філософії Стародавнього Китаю.

Натурфілософія досократичного періоду розвитку філософської думки античності. Етичний антропологізм та раціоналізм Сократа. Вчення про «вроджені ідеї» Платона. Філософська система Аристотеля.

Етична спрямованість і адаптація східних релігійних мотивів - основні риси елліністичної філософії.

###### *2. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження.*

Теоцентризм – головний принцип середньовічної філософії. Основні періоди розвитку - апологетика (II-III ст.); патристика (IV - VII ст.); схоластика (VII - XIV ст.). Філософське вчення Фоми Аквінського. Двоїста істина.

Основні напрямки філософії епохи Відродження: антропоцентризм та гуманізм - Л. Валла, П. де Мірандола. Натурфілософія та пантеїзм Д. Бруно, М. Кузанського. Соціально-політична філософія Н. Макіавеллі. Ідеї ренесансного утопічного соціалізму - Т. Мор, Т. Кампанелла.

### **3. Філософія Нового часу та епохи Просвітництва.**

Формування культу розуму класичної філософії. Деїзм і механістична картина світобудови – характерні риси світобачення епохи Нового часу. Емпіризм Ф. Бекона.

Механістичний матеріалізм Т. Гоббса. Концепція «суспільного договору».

Дуалістична онтологія Р.Декарта як вчення про дві незалежні першооснови: духовну і матеріальну субстанції.

Моністична теорія пізнання Б. Спінози. Вчення про взаємозв'язок свободи і необхідності (закономірності): «свобода є усвідомленою необхідністю».

Філософські ідеї Г.Лейбніца, Дж. Локка, Д.Берклі, Д.Юма.

## **Тема 3. Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні.**

### **1. Класична філософія кінця ХУІІІ-ХІХ ст.**

Основи вчення основоположника німецької класичної філософії І. Канта: «речі в собі» - «речі для нас», апіорне - апостеріорне, трансцендентне - трансцендентальне. Категоричний імператив.

Основи вчення Г.Гегеля: світ як результат процесу саморозвитку абсолютної ідеї – від логіки взаємозв'язку категорій «чистого мислення» через «інобуття» неорганічної природи до суспільства. Діалектика та метафізика.

Основи вчення Л. Фейербаха: Антропологічний матеріалізм та сенсуалізм.

Основи вчення К. Маркса та Ф. Енгельса: діалектичний та історичний матеріалізм.

### **2. Розвиток філософської думки на теренах України.**

Джерела та особливості українського філософування. Філософські погляди представників Острозької та Києво-Могилянської академій. «Філософія серця» Г. Сковороди, родоначальника української класичної філософії. Українське Просвітництво. Вчення про ідеї П. Юркевича. Соціальна філософія Т. Шевченка.

Філософські ідеї в Україні наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. (М. Драгоманов, І. Франко, Л. Українка). Філософія української діаспори (Д. Чижевський, І. Огієнко). Розвиток філософської думки в Україні за часів радянської доби. Сучасна українська філософія: ключова проблематика та стрижневі тенденції.

### **3. Плюралізм некласичних філософських теорій ХІХ-ХХІ ст.**

Критичне переосмислення принципів класичної раціональної філософії у вченнях ХІХ-ХХІ ст. Ірраціоналізм та його різновиди.

Ситуація постмодерну в філософії ХХ-ХХІ ст.: толерантність до всього відмінного. Визнання неможливості концептуальної єдності світобудови. Зміна стилю мислення. Рівноправність усіх сфер духовної культури.

## **Змістовий модуль 2. Теорія філософії: онтологічні, гносеологічні, соціальні та аксіологічні виміри**

### **Тема 4. Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія**

#### ***1. Філософське розуміння світу. Матерія.***

Проблема буття. Предметно-субстанційна модель світу.

Матерія як філософська категорія: генезис, сутність, основні властивості. Методологічні можливості вчення про матерію.

Рух як спосіб існування матерії. Рух та розвиток. Форми руху матерії. Сучасна наука про класифікацію форм руху матерії.

Основні форми існування матерії: простір і час. Соціальні види простору та часу. Принцип єдності матерії, руху, простору та часу.

#### ***2. Філософське розуміння світу. Дух, свідомість.***

Основні структурні рівні психіки – несвідоме, власне свідомість, надсвідоме та механізм їх взаємодії (З. Фрейд).

Поняття «свідомість», «дух», «духовність», «душа», «ідеальне» та їх співвідношення. Суть свідомості та її структура. Матерія та свідомість – спільне та відмінне.

Еволюціоністська концепція походження свідомості. Принцип відображення та антропний принцип. Свідомість і мова.

#### ***3. Філософська концепція розвитку.***

Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни та розвиток.

Категорії діалектики. Основні принципи діалектики. Закони діалектики.

Альтернативи концепції діалектики як теорії та методу пізнання.

Становлення синергетики як сучасної філософської концепції розвитку. Світ як вічна послідовність креативних та деструктивних станів.

#### ***4. Гносеологія та методологія пізнання світу.***

Пізнання як сукупність процесів отримання, переробки та використання інформації про світ та людину. Скептицизм, агностицизм, вчення про пізнаванність світу.

Структура пізнання. Основні принципи пізнання. Рівні пізнання.

Наукове пізнання, його рівні та методи

Філософське вчення про істину. Істина, правда, омана. Критерії істинності знання.

### **Тема 5. Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства.**

#### ***1. Філософська антропологія.***

Соціобіологічна сутність людини. Антропосоціогенез та його проблеми.

Проблеми соціалізації людини.

Сенс життя людини та людства як вічне питання філософії. Три базових підходи до його осмислення.

Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їх розвитку. Рід, плем'я, народність, нація, народ. Національний характер як основна ознака нації

## **2. Суспільство та основні сфери його життєдіяльності.**

Суспільство в структурі природи. Геополітика.

Сфери життєдіяльності суспільства: матеріальна (економічна), соціальна, політична, духовна (ідеологічна).

Матеріальні основи розвитку суспільства. Матеріальне виробництво як своєрідна передумова історії. Суспільне буття.

Суспільні відносини та соціальна структура суспільства. Малі, середні та великі соціальні групи.

Політика та політичний устрій суспільства. Влада як ядро політики. Громадянське суспільство та правова держава.

Духовне життя суспільства: духовне виробництво, духовна культура, суспільна свідомість.

## **Тема 6. Філософія та формування громадянської позиції людини: аксіологічний вимір.**

### **1. Суспільство як система, що саморозвивається.**

Цінності як акумуляція загальної спрямованості емоцій, потреб та інтересів в єдину домінанту, в ідеал, в соціально-значущі орієнтири розвитку суспільства. Оцінка як процедура вибору на основі цінностей.

Проблема співвідношення істинності та цінності. Аксіологічні проблеми науки як проблеми соціальної, моральної, естетичної та культурної ціннісних орієнтацій наукових досліджень та їх результатів. Необхідність встановлення аксіологічного контролю за процесом осягнення істини.

Суспільні суперечності (передусім в економічній сфері) як основне джерело розвитку суспільства. Потреби та інтереси як рушійні сили розвитку суспільства (а саме: суперечність між ними та неможливістю реалізувати їх в даний час).

## **Тема 7. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Моделювання майбутнього.**

Теоретичні моделі суспільства у сучасній філософії: натуралістична, теологічна, технологічного детермінізму, матеріалістична, ідеалістична, культурологічна тощо. Стадійно-формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації історії.

Ідея інформаційного суспільства; витоки інформаційної ери. Інформаційні технології. Людина та інформаційне суспільство. Економіка, політика, праця, комунікація, індивідуалізм в інформаційному суспільстві. Концепт «соціальність наодинці із собою». Перспективи інформаційної цивілізації. Феномен Інтернету



та інтернет-технологій. Філософія комп'ютерної революції: соціальний контекст. Проблема «штучного інтелекту».

Глобальні проблеми сучасності: екологічна криза. Варіанти можливого майбутнього: пошуки виходу із нової глобальної проблеми «суспільство – катастрофа». Зміна критеріїв суспільного прогресу. Свобода та відповідальність.

### **Тема 8. Техніка як особлива філософська проблема. Проблеми екології**

Поняття техніки. Техніка як сукупність артефактів; Поняття «techne» і його трансформації. Становлення техніки і рушійні сили її розвитку. Техніка і технологія. Еволюція взаємозв'язку науки і техніки. Поняття технонауки. Наукове дослідження та інженерна діяльність.

Необхідність філософського осмислення техніки. Поняття філософії техніки та історичні етапи її розвитку. Взаємозв'язок філософії техніки і філософії науки. Основні виміри філософії техніки – методологічний, гуманітарний та екологічний.

Технологія як особливе знання і як особлива діяльність. Інженерна діяльність і технічна творчість. Технократичне мислення і шляхи подолання його обмеженості. Техніка в соціокультурному контексті. Зміна характеру взаємодії техніки з наукою, а також їхнього соціального стану в ХХ ст. Науково-технічний прогрес і філософське осмислення його суперечливості. Екологічна криза та підходи до її вирішення.

### **5. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	В тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	С.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення.	9	2	2	7	11	0.5	0,5	10
Тема 2. Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час.	7	2		7	7			7
Тема 3. Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької	9	2	2	8	15,5	0.5		15

класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні.								
Тема 4. Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія.	8	2		7	12			12
Тема 5. Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства.	10	2	2	8	11	1		10
Тема 6. Філософія та формування громадянської позиції людини: аксіологічний вимір.	9	2		7	16,5	1	0,5	15
Тема 7. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Екологічна криза та моделювання майбутнього.	9	2	2	7	17	1	1	15
Тема 8. Техніка як особлива філософська проблема. Проблеми екології.		2	2	7				
<b>Ус ього годин</b>	90	16	16	58	90	4	2	84

### 6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення.	2
2	Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час.	2
3	Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні.	2
4	Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія.	2
5	Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства.	2
6	Філософія та формування громадянської позиції людини: аксіологічний вимір.	2
7	Філософські проблеми сучасного інформаційного	2

	суспільства. Моделювання майбутнього.	
8	Техніка як особлива філософська проблема. Проблеми екології.	2
	<b>Разом</b>	16

### 7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення.	7
2	Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час.	7
3	Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні.	8
4	Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія.	7
5	Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства.	8
6	Філософія та формування громадянської позиції людини: аксіологічний вимір.	7
7	Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Моделювання майбутнього.	7
8	Техніка як особлива філософська проблема. Проблеми екології.	7
	<b>Разом</b>	58

### 8. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

### 9. Методи навчання

У залежності від змісту матеріалу застосовуються форми класичної лекції, лекції-дискусії, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи бакалаврів, а також виконання рефератів, зорієнтованих на науково-дослідницький пошук, підготовка додаткових повідомлень на основі додаткової літератури курсу.

Самостійна робота здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» складається з підготовки до практичних занять, самостійного опрацювання літературних джерел з означеної проблематики, підготовки доповідей.

#### 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.

Ця робота здійснюється здобувачами I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» самостійно у позааудиторний час і передбачає вивчення лекцій, обов'язкової та додаткової літератури.

Опрацювання теоретичних основ курсу здійснюється здобувачами I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» регулярно і підлягає контролю з боку викладача під час проведення семінарських занять у формі усного опитування.

## **2. Підготовка до семінарських занять.**

Семінарські заняття проводяться у формі вільного обговорення, мають за мету узагальнення і систематизацію знань отриманих здобувачами I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» у ході підготовки до занять, а також розвиток у них самостійного мислення, здібностей до вільного обміну думками, уміння знайти правильний підхід до вирішення практичних завдань.

До усіх тем пропонуються контрольні питання у формі **бліц-опитування** для закріплення засвоєного матеріалу і самоперевірки знань, а до деяких з них - завдання, які потрібно виконувати у письмовому вигляді.

## **3. Змістовні доповнення під час обговорення матеріалу теми.**

Під час обговорення питань теми усі групи здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» у разі надання доповідачем неповної та невичерпної відповіді мають можливість доповнити вже сказане. Доповнення мають бути змістовними, доречними та по можливості наведеними із використанням додаткових джерел інформації відмінних від лекційного матеріалу.

## **4. Поточний тестовий контроль.**

З метою визначення рівня знань здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» та їх здатності до логічного мислення під час семінарських занять проводиться поточний тестовий контроль. Викладач в усній формі зачитує тестові завдання, а здобувачі I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» на слух визначають правильну відповідь та оформлюють її письмово.

## **5. Аналітичний огляд наукових публікацій.**

Готуючи огляд літературних джерел, здобувач I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр»:

- обирає питання і погоджує його з викладачем;
- систематизує різні погляди і підходи до вивчення досліджуваного питання (категорії, поняття і терміни, принципи, ознаки, класифікації тощо).

Літературні джерела добираються самостійно.

## **6. Доповідь.**

Доповідь – одна з основних форм індивідуальної роботи здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр». Мета написання доповіді полягає у закріпленні та поглибленні теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачем I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» у процесі вивчення окремих тем. Для цього здобувачі I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» самостійно обирають тему

роботи відповідно до переліку. При цьому теми робіт не повинні повторюватись у групі здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр».

Представлення доповіді на аудиторному занятті дозволяє здобувачеві I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» сформувати навички виступу перед аудиторією, аргументування і відстоювання власної точки зору, вміння відповідати на питання.

Написання доповіді дає можливість здобувачеві I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, узагальнювати матеріали періодичної літератури, глибше вивчати особливості функціонування місцевих фінансів як в Україні, так і в зарубіжних країнах, а також набуває навичок обробки і логіки викладу матеріалу, проведення критичного аналізу за темою доповіді тощо. В процесі підготовки доповіді здобувач I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» має вивчити законодавчі акти, літературні джерела, статистичні та інші матеріали в яких розглядаються питання обраної теми.

### **7. Складання бібліографічного списку та термінологічного словника.**

З метою поглиблення знань здобувачем I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» практикується складання бібліографічного списку за окремими темами курсу та підготовка термінологічного словника за ключовими поняттями, знати які необхідно під час тестування і виконання поточних модульних робіт та підсумкової модульної контрольної роботи.

### **8. Написання статті до збірника наукових праць або участь у студентській науковій конференції.**

З метою посилення мотивації здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» до пізнавальної діяльності і до поглиблення їх знань проводяться індивідуальні заняття з окремими здобувачами I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр», що виступають доповідачами на щорічній студентській науковій конференції у квітні навчального року або беруть участь у всеукраїнських студентських конференціях та олімпіадах, а також готують до друку статті з проблемних питань.

### **10. Критерії та засоби оцінювання знань здобувачів I рівня вищої освіти «бакалавр»**

При вивченні дисципліни «Філософія» методами контролю є поточний, модульний та підсумковий.

Оцінювання знань здобувачами I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» на основі даних **поточного контролю** знань відбувається:

- шляхом контролю систематичності та активності роботи здобувача I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- шляхом виконання завдань для самостійного опрацювання;
- шляхом виконання 2 модульних завдань.

Контроль та оцінювання систематичності та активності роботи здобувача I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни проводить викладач, що веде практичні заняття. Оцінюванню підлягають:

- знання при усному опитуванні;
- змістовні доповнення;
- поточний тестовий контроль;
- доповіді;
- аналітичний огляд наукових публікацій;
- бібліографічний список та термінологічний словник;
- наукові статті або виступи на конференції.

Всі бали, що були набрані здобувачем I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» протягом семестру за систематичність та активність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни підсумовуються викладачем.

Результати поточного контролю знань здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до відома всіх здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» та виставляються у «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять».

Якщо з поважних причин здобувач I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» був відсутнім на практичних заняттях і не набрав бажаної кількості балів, він може звернутись до викладача і протягом семестру (не пізніше ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії) відпрацювати пропущені практичні заняття, у формі, визначеній викладачем.

Результати поточного контролю знань здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» в цілому (з урахуванням систематичності і активності роботи та виконання модульних завдань) оцінюється в діапазоні від 0 до 100 балів, вноситься до відомості і є основною для визначення загальної успішності здобувача I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» з даного предмету.

**Семестровий підсумковий контроль знань** здобувача I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» проводиться у формі заліку. Зміст заліку визначається робочою навчальною програмою з дисципліни «Філософія». Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку екзаменаційної сесії. При цьому, якщо сума набраних за семестр балів є вищою за 60 балів, оцінка може виставлятися без виконання підсумкової залікової роботи. Якщо сума рейтингових балів є меншою за 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач першого бакалаврського рівня вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

## **11. Залікові питання з філософії для здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр»**

1.Світогляд, його сутність, структура та значення. Філософія як тип світогляду.

2. Предмет філософії, її структура та функції.
3. Філософія та наука.
4. Роль філософії в житті людини та суспільства.
5. Загальна характеристика філософії Стародавності.
6. Геоцентризм філософії Середньовіччя: апологетика, патристика, схоластика.
7. Філософія епохи Відродження: антропоцентризм (гуманізм), натурфілософія, соціальна філософія.
8. Зародження раціоналізму класичної філософії: гносеологія та онтологія Нового часу (Ф. Бекон, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).
9. Філософія епохи Просвітництва (Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, П. Гольбах).
10. Суб'єктивний ідеалізм І. Канта. Агностицизм.
11. Об'єктивно-ідеалістична філософія Г. Гегеля. Діалектика.
12. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Сенсуалізм.
13. Некласична філософія кінця ХІХ- поч. ХХІ ст.: плюралізм ірраціонально-суб'єктивістських систем.
14. Філософія постмодернізму (Ж. Дерріда, Ж. Бодрійяр).
15. Становлення та розвиток української філософії (ІХ-ХУІ ст.).
16. «Філософія серця» Г. Сковороди.
17. Матерія: генезис, сутність, види, властивості.
18. Рух як спосіб існування матерії, його риси та форми. Рух та спокій.
19. Простір та час як форми існування матерії. Соціальний простір та час.
20. Дух, духовність, душа, ідеальне, свідомість – співвідношення.
21. Психіка та свідомість – спільне та відмінне.
22. Креаціоністська та еволюціоністська теорії походження свідомості.
23. Діалектика: генезис, сутність, принципи, закони.
24. Синергетика: хаос як необхідність. Флуктуація, біфуркація, аттрактор.
25. Пізнання: суть, структура, принципи.
26. Проблема істини в філософії. Істина-правда-постправда-інтерпретація-симулякр.
27. Людина як соціобіологічна істота. Проблеми антропоціогенезу.
28. Сенс життя людини та людства. Проблема соціалізації людини.
29. Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їх розвитку. Основні ознаки нації.
30. Суспільство в структурі природи. Геополітика.
31. Суспільна свідомість, її рівні та форми. Соціальна психологія та ідеологія.
32. Джерела та рушійні сили розвитку суспільства.
33. Цінності та їх роль в житті суспільства. Аксиологія.
34. Принципи формування громадянського суспільства.
35. Екологічна криза та моделювання майбутнього.
36. Свобода та відповідальність.
37. Техніка як особлива філософська проблема.
38. Проблеми екології.

*Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (с. 32-33).*

## 12. Методичне забезпечення

1. Конспекти лекцій, вітчизняні підручники.
2. Навчальний посібник З.В. Стежко «Філософія в короткому викладі» (у співавт.).
3. «Методичні рекомендації до самостійної роботи з вивчення курсу «ФІЛОСОФІЯ» для здобувачів вищої освіти за I освітнім рівнем «бакалавр».

## 13. Рекомендовані джерела інформації:

### Основні (підручники, посібники, словники):

1. Губерський Л.В., Андрущенко В.П. та ін. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Х.: Фоліо, 2018. – 621 с. <https://odnb.odessa.ua/vnn/book/4947>
2. Стежко З.В., Стежко Г.П. та ін. Філософія в короткому викладі. Кропивницький: Вид. 2-е, доп., 2020. – 188 с. <http://www.samprodav.com/books/sell/100460-filosofia-v-korotkomu-vikladi>
3. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - Харків: Право, 2018. – 432 с. [http://library.kpi.kharkov.ua/files/new\\_postupleniya/fildan.pdf](http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf)
4. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К.: Вид-во "Орій" при УКСП "Кобза", 1992. - 230 с. <http://litopys.org.ua/chyph/chyph.htm>
5. Pecorino, P. A. An Introduction to Philosophy. An online Textbook [Electronic resource] / P. A. Pecorino. – CUNY: Queens borough Community College, 2014. – Mode of access: [http://www.qcc.cuny.edu/Social\\_Sciences/pecorino/INTRO\\_TEXT/CONTENTS.htm](http://www.qcc.cuny.edu/Social_Sciences/pecorino/INTRO_TEXT/CONTENTS.htm).

### Додаткові:

6. Крالیук П. М. Історія філософії України: підручник – К.: КНТ, 2015. – 652 с. [https://chtyvo.org.ua/authors/Kraliuk\\_Petro/Istoriia\\_filosofii\\_Ukrainy/](https://chtyvo.org.ua/authors/Kraliuk_Petro/Istoriia_filosofii_Ukrainy/)
7. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія / В. Г. Кремень; Акад. пед. наук України. - 3-тє вид. – Київ: Знання, 2018.
8. Григорій Сковорода: філософія свободи. – 2-е вид. / Мирослав Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2008. – 255 с.
9. Стежко З.В. «Суперечливість свободи та парадокси відповідальності (антропологічний аналіз) // «Anthropological Measurements of Philosophical Research» - Дніпро, 2018, №13. - С. 65-78. – **Web of Science**. <http://dx.doi.org/10.15802/ampr.v0i13.131937>



10. Stezhko, Z. Freedom or Arbitrariness: A Social and Philosophic Analysis // Postmodern Openings 12 (2), 2021, pp. 354-366 – (co-authored) – (**Web of Science**).

<https://doi.org/10.18662/po/12.2/312>

11. Zoya Stezhko, Nataliia Shalimova. «Problems and Prospects for the Formation of a General Methodology of Knowledge. Philosophical Reflections» // Filozofija. Sociologija. 2022. T. 33. Nr. 3 – p. 197–205 – (**Web of Science, Scopus**).

<https://doi.org/10.6001/fil-soc.v33i3.4765>

12. Стежко З.В. Проблема існування в логіці та математиці (в контексті філософії Г.Гегеля) // International Science Journal. Section: Philosophy. - №3 (12). – Warsaw, Poland: Wydawnictwo Naukowe Science", 2019. – С.69-79. (**Закордонне фахове видання**)

<https://sciencecentrum.pl/wpcontent/uploads/2019/11/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9612%20%28web%29.pdf>

13. Шрамко, Я.В. (2010). Філософія: наука чи світогляд? // Актуальні проблеми духовності, 11, с. 98-112.

14. Olafson, F. A. Philosophical anthropology [Electronic resource] / F. A. Olafson // Encyclopaedia **Britannica**. – 2014.

15. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2017. – DOI <https://doi.org/10.4324/9781315693323>

<https://www.taylorfrancis.com/books/9781315693323>

### Першоджерела:

1. Декарт Р. Міркування про метод (пер. з фр.) "Тандем", Київ. 2001 <https://studfile.net/preview/2398818/>
2. Платон. Апологія Сократа // Платон. Діалоги. К., 1995. <https://librebook.me/dialogi>
3. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. К.: Основи, 1995. 759 с. <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>
4. Сартр Ж.-П. Буття і Ніщо. Нарис феноменологічної онтології // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник. К., Ваклер, 1996.
5. Сковорода Г. Пізнай людину у собі. Пер. М. Кашуби. Львів, 1995.

### Інформаційні ресурси

1. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>
2. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html/>